

1. National Bank of Romania, Inflation Report, May 2022
  2. <https://www.dw.com/ro/r%C4%83zboiul-din-ucraina-are-un-impact-social-dramatic-asupra-moldovei/a-67028517>
  3. <https://rusia.mfa.gov.md/ro/content/rela%C5%A3ii-comercial-economice>
  4. <https://www.dw.com/ro/gazprom-%C3%AEncearc%C4%83-s%C4%83-destabilizeze-moldova-prin-generarea-unei-crize-sociale/a-60497678>
  5. <https://energie.gov.md/ro/content/ministrii-energiei-din-moldova-si-romania-au-semnat-un-memorandum-de-intelegere>
  6. Cristea, S., Education Management, Didactica Pro nr 6 (161), Revista 16M, Chişinău, 2002. — p. 77-79
  7. Iliaş, N. Radu, S.M. Offenber, I. Geoştiinţele – Inter and transdisciplinarity in mining sciences, Conference Days of the Academy of Technical Sciences of Romania (ZASTR) — Ediţia a XVI-a, Bucureşti. —2021.
- Johannis, K. – Educated Romania, Vision and Strategy 2018 - 2030, Presidential Administration Department of Education and Research, Bucureşti. — 2018 — p. 9-10 www.romaniaeducata.eu

Романовський О.Г.

Панфілов Ю. І.

м. Харків, Україна

ВІДНОВЛЮВАТИ УКРАЇНУ БУДУТЬ ЛІДЕРИ

Коли обговорюють українське відновлення, постає питання: а чи не зарано про це говорити? Зараз ще постійно йдуть обстріли, зазвучать сирени повітряної тривоги, і ми не знаємо, що ще буде зруйновано. З точки зору економіки може й зарано, але ми рахуємо, з точки зору підготовки кадрів ні.

Перший етап плану відновлення – це якраз стійкість України, її можливість перемогти у цьому серйозному випробуванні та забезпечити собі майбутнє. Для того, щоб відновлюватися після перемоги, необхідно вистояти і відвоювати незалежність. А для того, щоб вистояти, зараз потрібно робити кроки, спрямовані на відновлення економіки України. Це стосується і енергетики та стратегічних галузей економіки. Оборонно-промисловий комплекс – це та галузь економіки, яка має стати ключовою у структурі нашої економіки на найближчі десятиліття, якщо не довше. Її необхідно розвивати просто зараз [2].

За різними підрахунками національних та міжнародних фінансових організацій на

відновлення України на майбутні 10 років потрібно від 700 до 900 мільярдів доларів. Ці цифри цілком можна порівняти з валовим внутрішнім продуктом деяких цивілізованих країн[3].

Найбільшою проблемою при відбудові та модернізації України, схоже, буде не залучення інвестицій і технологій, а брак трудового ресурсу. За оцінками Міністерства економіки, упродовж наступного десятиліття на український ринок праці потрібно додатково залучити 4,5 мільйона людей. Без цього неможливо успішно відбудувати країну та забезпечити зростання національної економіки бодай у межах мінімально необхідних 7% на рік [3].

Війна в разі посилила проблеми, пов'язані з нестачею кваліфікованих кадрів, а також із певними галузевими й регіональними дисбалансами. Головний виклик — виїзд мільйонів українців за кордон. При цьому останні опитування свідчать, що ледь не половина біженців після перемоги повертатися додому не збирається. І чим довше триває війна, тим стрімкіше росте відсоток тих, хто планує назавжди осісти на новому місці — переважно, у Європі.

За даними досліджень під час повоєнного відновлення найбільш затребуваними на ринку праці будуть інженери, спеціалісти будівельної сфери, медичні працівники, психологи та ІТ-спеціалісти, фахівці у сфері енергетики та транспорту [3].

Вже існує й надалі тільки зростатиме потреба в кадрах які займаються фізичним і психологічним здоров'ям людини. Особливо це стосується психологів, реабілітологів і психотерапевтів для надання психологічної допомоги і підтримки військовим, які повернулись з війни, членам їхніх сімей і членам сімей загиблих захисників, людям, які перебували в окупації тощо. Не зупинить свій розвиток і ІТ-сфера, попит на ІТ – спеціалістів все більше зростає в усіх галузях економіки та безпеки країни.

А це саме ті спеціалісти які випускає наш Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Отже перед університетом стоїть дуже відповідальне завдання підготовка фахівців які будуть відновлювати Україну. І підготувати їх треба не тільки як високоякісних професійних фахівців, а і високодуховних особистостей зі стійкими патріотичними та моральними якостями.

А взагалі, що таке відновлення економіки? Чи потрібно відновити всі ті радянські підприємства, які працювали в українській економіці протягом останніх десятиліть та були системоутворюючими? Основний принцип, який потрібно закладати у план відновлення України не відновлення радянської спадщини, а будувати сучасні виробництва, застосовувати сучасні технології, створювати найкращі умови для праці, стимулювати розвиток економіки майбутнього, а саме - застосовувати ІТ, розвивати інфраструктуру, розвивати енергетику, а також сільськогосподарську переробку, виробляти та експортувати "зелену" енергію, розвивати сучасну ядерну енергетику. Вже зараз треба шукати ті ніші де б наша економіка могла зайняти своє місце у

виробничих ланцюжках Євросоюзу [4]. Все це ми маємо не відтворити в тій обсязі та якості, яка була до війни, ми маємо зробити краще, зробити так, щоб не тільки українське суспільство було забезпечене необхідними товарами, а і наші партнери були забезпечені тими товарами та послугами, які ми надаємо

Уже багато років Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» не тільки розробляє проблеми лідерства, але і формує ці якості у своїх студентів. Науково-педагогічні працівники університету працюють над проблемою формування лідерства, оскільки вважають, що керівник будь-якого рівня повинен бути лідером. Не може ефективно вирішуватися ні одне завдання ні місцевого, ні регіонального, ні державного масштабу, якщо керівник не володіє лідерськими якостями.

Вирішення багатьох сучасних проблем нерідко пов'язується з діяльністю лідерів здатних чітко визначити шляхи подолання кризових явищ, мобілізувати й повести за собою послідовників. Ці аспекти стають вирішальними у зростанні потреби у лідерах-керівниках. Тому дуже важливим і актуальним виглядає визначення його місця і ролі в управлінні.

Особливу увагу у своїй роботі зі студентами ми приділяємо проблемі формування у майбутніх фахівців якостей лідерства. Це стосується перш за все формуванню іміджу лідера. Від того як сприймається лідер командою залежить рівень його впливу на них. Харизму ми зв'язуємо з особливим типом відносин між лідером і послідовниками. Послідовники приймають лідера, відчувають до нього прихильність і довіру, вважають, що його ідеї правильні. Вони емоційно залучені до виконання проголошеної мети і вважають, що можуть і хочуть зробити певний вклад до успіху команди.

Лідер повинен демонструвати високу впевненість у собі і переконаність у власних уявленнях. Його поведінка повинна вражати оточуючих. Головне завдання лідера – не тільки створити у послідовників враження, а й доказати свою компетентність [1].

Ще один надважливий напрям виховання наших студентів - безумовна форма поведінки лідера: надання прикладу. Ця форма передбачає щось більше, ніж просто можливість копіювання поведінки лідера: вона допомагає послідовникам розділяти переконання і цінності лідера і означає, що лідер повинен мати значний вплив на поведінку, мотивацію і задоволеність послідовників.

Серед демонстрованих типів поведінки можуть бути: високоякісна робота, високий професіоналізм, оперативність, своєчасність, понаднормова робота або поважний стиль взаємодії з підлеглими і багато інших якостей які будуть позитивно сприйняті командою і направлені на вирішення стоячих перед командою завдань.

Ми всі розуміємо, що у теперішній час Україна знаходиться не в найкращому стані. Значною мірою зруйнована інфраструктура, є падіння валового національного продукту, економіка та

соціальне життя тримається на закордонних дотаціях. Саме в таких умовах велике значення набуває здатність лідера не тільки бачити, а й бути впевненим в перспективах майбутнього. Ці перспективи, як правило, значно відрізняються від справжнього стану справ, але завдяки авторитету лідера в той же час сприймаються цілком реальними і бажаними. Бачення перспективи визначає мету змін, а впевненість надає сенс завданням, поставленим перед послідовниками.

І тут дуже важливо щоб лідер реалізовував свою інноваційність. Його діяльність повинна бути направлена не просто на відбудову зруйнованого, а на будівництво економіки, що відповідає сучасним вимогам ефективності виробництва, комфортності праці, збереженню навколишньої середовища та ресурсів.

Деякі керівники роблять вибір на користь невеликих поступових змін: вони швидше схильні до процесу ребудівництва та поступового рішення задач, часто без серйозних змін. Але справжні лідери прагнуть до інновації тобто вирішення задач по-іншому з кращою ефективністю та прицілом на майбутнє. Саме на такий підхід ми орієнтуємо наших майбутніх фахівців як в університеті так і на кафедрі.

Під час навчального процесу науково-педагогічні працівники кафедри доносять до майбутніх фахівців особливе значення турботи про підлеглих, впевненості у собі й ентузіазму щодо свого бачення шляхів вирішення проблем, які також впливають на сприйняття лідерів як особистостей навколо яких гуртуються послідовники та викликають у них значно більшу довіру.

Таким був Іван Андрійович Зязюн. Він не тільки демонстрував високий професіоналізм, високоякісну роботу, бачення перспективи, повагу до соратників, а й умів вдихнути впевненість у собі у його учнів, вмів сформувавши позитивне ставлення до завдань, які стояли перед ними. І, що дуже важливе, він миттєво бачив помилки і дуже коректно вказував на них так, що ніколи не виникало образи. Навпаки це надихало, надавало енергію, напрямок та новий імпульс для завершення роботи.

Велике значення на кафедрі приділяється формуванню розуміння ролі особистого авторитету лідера. Особистий авторитет використовує лідер для переконання послідовників і впливу на них. Переконливі звернення за допомогою обґрунтованих емоційних висловлювань, які захоплюють увагу послідовників, допомагають передати ідеальний образ бачення майбутнього і мотивувати до його досягнення.

Особливим видом лідерства – є технічне лідерство. Наш заклад освіти Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», а кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені І.А. Зязюна є загальноуніверситетською кафедрою. Тому ми прикладаємо багато зусиль, щоб підготувати молодих фахівців яких випускає університет як технічних лідерів.

Технічний лідер – це людина, яка покладає на себе відповідальність за прийняття рішення як виконувати завдання, хто це буде робити, якими засобами і, головне, яку допомогу він буде здійснювати протягом виконання завдання. Для нього характерні: професіоналізм, раціоналізм, наполегливість і прагматизм. Він демонструє неупередженість, логічний аналіз у вирішенні проблем, дієвість, ефективність, орієнтованість при виконанні завдань [1].

Одне з головних завдань лідера-техніка – визначення мети, етапів її досягнення, організація роботи послідовників, підтримка колег, допомога їм у навчанні, сприяння поліпшенню їхніх показників, забезпечення максимально можливих комфортних умов виконання завдань. А це є саме те, що потрібно для відновлення нашої України.

Ми застосовуємо правила поведінки які використовував Іван Андрійович Зязюн при вихованні рис лідера при постановці членам команди завдань, особливо, високого рівня складності. Вони стосується необхідності вираження впевненості в тому, що підлеглий здатний вирішити поставлену задачу, що у нього є необхідні знання, уміння і навички для виконання завдань, а також створювати привабливий образ майбутнього, пов'язаного з цінностями і надіями послідовників.

Дуже важливою є актуалізація мотивації послідовників. Вона повинна відповідати їх баченню і прагненням. Це можуть бути мотиви благополуччя, безпеки, самореалізації, досягнення результату або потреба перемогти конкурента. Мотивація актуалізується шляхом апеляції до оточення через аргументацію, надихаючі промови і регулярний контакт, який підкреслює емоційну привабливість роботи.

Формуючи молодих лідерів, ми вчимо їх завжди відстоювати інтереси своєї команди. Лідер повинен бути готовий боротися за них до останнього, але при цьому він не повинен так само завзято відстоювати свої власні інтерес. Разом із тим інтереси команди, які він відстоює ніколи не повинні носити антисоціальний характер.

Отже, для відновлення Україні потрібно не тільки великі інвестиції, сучасні технології, а головне висококваліфіковані, мотивовані професійні кадри які володіють лідерськими якостями і готові застосовувати їх на благо народу.

Література:

1. Сокол Є.І., Романовський О.Г., Панфілов Ю.І. Досвід формування лідерів в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» / Лідер. Освіта. Суспільство // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Х.: НТУ «ХПІ», 2020. – №1, 98., с.30-43
2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3737456-de-brati-roboci-ruki-dla-povoennogo-vidnovlenna.html>.
3. <https://yur-gazeta.com/golovna/pislya-viyni-naybilsh-zatrebuvanimi-budut-specialisti->

budivelnoyi-sferi-mediki-ta-psihologi--doslidz.html

4. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3737456-de-brati-roboci-ruki-dla-povoennogo-vidnovlenna.html>

Семенова Алла Василівна

м. Одеса, Україна

ЦІННІСНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ІВАНА ЗЯЗЮНА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ВОЄННОГО ЧАСУ

Російська агресія проти України, тимчасова окупація частини її території починаючи з 2014 року та повномасштабне вторгнення у лютому 2022 року стали, з одного боку, загрозою українській державності та перешкодою подальшого розвитку України як європейської держави, а з іншого боку, актуалізували необхідність переосмислення в умовах правового режиму воєнного стану ціннісно-методологічний вимір якості вищої освіти як феномен соціальної реальності часів війни крізь призму педагогічної майстерності Івана Зязюна.

Звісно, що про високий рівень якості вищої освіти країни свідчить не тільки наявність «сильних» університетів, а компетентних науково-педагогічних працівників, які не тільки спроможні декларувати «правильні» наративи, а у першу чергу сприяти підвищенню рівня професійної підготовки молодого покоління навколо україноцентричної національної ідеї; наставників, які власним життєвим прикладом транслюють відповідні цінності. Адже духовний стрижень традиції суспільства, і водночас поштовх до об'єднання всіх людей, які хочуть доброго і гідного життя в Україні і навколо неї, наближаючи нашу Перемогу – українська національно-патріотична згуртованість, що постає як провідна ідеологічна домінанта державотворення. Провідною вона має бути й в системі освіти загалом, й у професійній підготовці науково-педагогічних кадрів – зокрема. Бо роль освіти в Україні наразі ще й полягає в створенні умов для безпечного середовища життєдіяльності, як основи безпеки на території України, а також сучасної системи внутрішньої безпеки, як чинника протидії російській агресії [9].

Оскільки, як точно висловився академік НАПН України, доктор педагогічних наук, голова конгресу української інтелігенції, віце-президент товариства «Просвіта» – Георгій Філіпчук: «Тільки освічена, по-громадянському вихована Нація здатна усвідомити й гідно шанувати свою національну Історію, Традицію, Пам'ять, будучи оберегом власної Ідентичності, Державності... виборюючи Перемогу!... Задля цього мусить ставати якісно іншою (навіть в умовах війни) й сама